

RECENZJE

Słowa kluczowe: Krzysztof Siwek, Księga Rut, droga wiary

Keywords: Krzysztof Siwek, The Book of Ruth, the path of faith

*Roman Bartnicki*¹

UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W WARSZAWIE, POLSKA

ORCID: 0000-0001-9992-6804

**RECENZJA KSIĄŻKI:
KRZYSZTOF SIWEK,
DOKĄDKOLWIEK
PÓJDZIESZ, TAM I JA
PÓJDE. DROGA RUT,
AKADEMIA KATOLICKA W WARSZAWIE,
WYDAWNICTWO JEDNOŚĆ,
WARSZAWA-KIELCE 2022, ss. 222**

**OCENA ISTOTNOŚCI PODJĘTEGO PRZEZ AUTORA PROBLEMU
DLA ROZWOJU DANEJ DZIEDZINY PRZEDMIOTOWEJ**

Księga Rut, choć niewielka objętościowo, jest niezwykle ważnym, fenomenalnym przykładem sztuki przedstawiania historii i opowiadania. Jest jednym ze znakomitszych przykładów narracji biblijnej. Zawiera jedną z najwspanialszych historii nie tylko wśród ksiąg Starego Testamentu, lecz w ogóle w literaturze światowej. Ponieważ rzadko była przedmiotem zainteresowania biblistów polskich, trzeba z radością i uznaniem powitać zainteresowanie się nią ks. Krzysztofa Siwka.

1 Ks. prof. dr hab. Roman Bartnicki - profesor nauk teologicznych, biblista, rektor Akademii Teologii Katolickiej w latach 1996–1999, rektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w latach 1999–2005, autor ponad 350 publikacji, głównie o tematyce biblijnej.

OCENA STRUKTURY PRACY

Praca składa się z dwóch części. Ma strukturę charakterystyczną dla komentarzy ksiąg biblijnych. Część pierwsza jest klasycznym wprowadzeniem do zagadnień literackich, historycznych i społeczno-religijnych. Z jednej strony jest wprowadzeniem klasycznym, ale z drugiej strony jest to wprowadzenie w „nowym opakowaniu”. Nowocześnie brzmią tytuły paragrafów. Zamiast zagadnień literackich Autor używa określenia „literacka ojczyzna”, zamiast mówienia o wprowadzeniu historycznym, woli je nazwać „historyczną ojczyzną”.

Część druga jest komentarzem do kolejnych wersetów księgi, ale Autor woli ją nazwać określeniem „Lektura”. Autor dokonał wyodrębnienia mniejszych jednostek, nazywając ten proces segmentacją. W tym procesie naśladował ustalenia R. Hubbarda w jego komentarzu do Księgi Rut z 1988 r. Wyodrębnił najpierw dwie główne jednostki: pierwsza opowiada o losach dwóch głównych bohaterek, Naomi i Rut (1,1-4,17), druga jest dodatkiem genealogicznym (4,18-22), który ukazuje związki krwi pomiędzy Rut i Boozem a królem Dawidem. W części drugiej Autor wyodrębnił cztery subjednostki (mniejsze partie tekstu zwane scenami), które pokrywają się z podziałem tekstu na rozdziały wprowadzonym przez redaktora. Struktura pracy jest przejrzysta, prawidłowa, poprawna.

OGÓLNA OCENA MERYTORYCZNEJ STRONY PRACY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WNIOSKÓW BADAWCZYCH

Bardzo wysoko oceniam obydwie części pracy od strony merytorycznej. Część pierwsza, będąca wprowadzeniem do Księgi Rut, podejmuje i rozpracowuje problematykę literacką, historyczną i społeczno-religijną tej księgi. Najpierw Autor poświęca sporo uwagi gatunkowi literackiemu księgi. Zauważa, że obecnie przyjmuje się zazwyczaj, że księga należy do nowelistyki biblijnej, choć byli autorzy, którzy uważali ją za księgę poetycką. Od czasów Hermana Gunkela w badaniach biblijnych przywiązuje się wielkie znaczenie ustaleniom dotyczącym gatunku literackiego oraz *Sitz im Leben* tekstów biblijnych. Zadaniem egzegety jest zbadanie historii formy (metoda badawcza *Formgeschichte*). Początkowo opowiadania były jednostkowe, przekazywane niezależnie od siebie. W trakcie przekazu ustnego zostały pogrupowane w cykle opowiadań (np. o patriarchach, Abrahamie, Jakubie, Józefie Egipskim). Później zostały zapisane i w ten sposób powstały dokumenty, które znamy dzisiaj.

Autor stwierdza, że dość powszechne są przekonania o poetyckim przerworze tekstu. J. Moore w 1984 r. wykazywał, że obecność paralelizmów, inkluzji i konkatencji sprzyja temu, żeby przyznać Księdze Rut walor poetyckości, a nawet

uznać całą księgę za przykład biblijnej poezji. G. Glanzmann w 1959 r. wysunął tezę o trzech etapach kształtowania się tekstu. Wyjściowy, poetycki tekst ukształtował się w okresie przedwygnaniowym, już w VIII lub nawet w IX wieku przed Chr. Drugi etap formowania się tekstu przypada na panowanie Dawida. W trzecim etapie, już w okresie perskim, księga została uzupełniona o genealogię Dawida i otrzymała obecny kształt. Glanzmannowi można byłoby postawić zarzut, że niezbyt precyzyjnie (a nawet niepoprawnie) lokalizuje pierwszy i drugi etap kształtowania się księgi, skoro panowanie Dawida trzeba usytuować na okres ok. 1010-970 przed Chr. (według Biblii Jerozolimskiej).

Wśród zagadnień literackich Autor zamieścił także paragraf przedstawiający Księgę Rut jako przykład biblijnej narracji. Najpierw przedstawił założenia metodologiczne, a następnie ukazał technikę narracyjną w Księdze Rut. W tym paragrafie ks. Siwek włączył się w nurt analizy narracyjnej i ukazał istotne założenia krytyki narracji. Kilka razy powołuje się na dzieła J.L. Ska, ale wspomina także innego przedstawiciela tego nurtu, D. Marguerata.

Dwa następne paragrafy poświęcone są kolejno kontekstowi historycznemu i zagadnieniom społeczno-religijnym Księgi Rut. Szczególnie ważna i interesująca jest przedstawiona tutaj instytucja małżeństwa lewirackiego oraz *goela*.

Część druga, zatytułowana *Lektura*, jest komentarzem do kolejnych wersetów księgi. Najpierw zamieszczony jest tekst hebrajski oraz jego transliteracja i tłumaczenie. Następnie podane są uwagi do tekstu, objaśniające kolejne terminy, zawierające zwłaszcza analizę morfologiczną. Ks. Siwek jest znawcą języka hebrajskiego, autorem doskonałego podręcznika do nauki tego języka. Dlatego zawarte w pracy analizy trzeba uznać za doskonałe. Po uwagach przychodzi kolej na komentarz.

OCENA ORYGINALNOŚCI PRZEDSTAWIANYCH TEZ I HIPOTEZ

Celem opracowania było ukazanie drogi wiary biblijnej. Jest to ważny nurt badawczy, którego przedmiotem są biblijni bohaterowie wiary. Jest to nowatorskie podejście do tekstów biblijnych, które ks. Siwek zastosował już w odniesieniu do biblijnego proroka Eliasza. Autor chciał odpowiedzieć na pytania: Czy nie-Żydzi mogą poznać jedynego Boga? Czy poganie mogą wiązać się z członkami narodu wybranego. Rozstrzygając kwestię małżeństw mieszanych, Autor podjął problem dostępu nie-Żydów do wiary. Podkreślić należy, że dzięki doskonałej znajomości języka hebrajskiego, analizy ks. Siwka leksemów czy terminów są na bardzo wysokim poziomie.

OCENA METODOLOGII ZASTOSOWANEJ PRZEZ AUTORA

Nie mam żadnych zastrzeżeń co do zastosowanej metodologii. Autor zastosował zarówno metodę synchroniczną (analiza narracyjna) jak i diachroniczną (historia form).

OCENA JĘZYKOWEJ STRONY PRACY

Język pracy jest poprawny. Można zauważyć tylko drobne uchybienia.

OCENA UWZGLĘDNIENIA PRZEZ AUTORA LITERATURY PRZEDMIOTU

Autor uwzględnił dużą ilość pozycji naukowych, głównie obcojęzycznych. Wykorzystał komentarze naukowe opublikowane w najważniejszych seriach a także spoza serii. Literatura przedmiotu jest więc wystarczająca. Brakuje opracowania: J.B. Łach, *Księga Rut*, w: *Księgi ludu Bożego Starego Przymierza: Pięcioksiąg-Prorocy-Pisma. Ujęcie teologiczno-praktyczne*, PŚST t. XII-3, red. J.B. Łach, Pallotinum-Poznań 2015, 264-29.

Bibliografia

- Łach, J.B. (2015). *Księga Rut*. W: J.B. Łach (red.), *Księgi ludu Bożego Starego Przymierza: Pięcioksiąg-Prorocy-Pisma. Ujęcie teologiczno-praktyczne*. Poznań: Pallotinum
- Siwek, K. (2022). *Dokądkolwiek pójdziesz, tam i ja pójde. Droga Rut*. Warszawa: Akademia Katolicka w Warszawie, Wydawnictwo Jedność
- Stępień, P. (2002). Komentarz do Księgi Rut. *Warszawskie Studia Teologiczne*, 15, 33-47

**BOOK REVIEW:
KRZYSZTOF SIWEK,
“WHEREVER YOU GO,
I WILL GO. THE WAY
OF RUTH”,
CATHOLIC ACADEMY IN WARSAW,
JEDNOŚĆ PUBLISHING HOUSE,
WARSAW-KIELCE 2022, PP. 222**

SUMMARY

The article contains a review of Krzysztof Siwek's book entitled "Wherever you go, I will go. The Way of Ruth", published by the Catholic Academy in Warsaw and Jedność Publishing House in 2022. The review addresses the significance of the issue, provides an assessment of the structure, content, conclusions, originality of theses and hypotheses, methodology, language, and the author's consideration of the literature on the subject.

Article submitted: 19.09.2025; accepted: 10.11.2025.